

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету захисту рослин,
біотехнологій та екології

Ю.В. Коломієць

Протокол № 9 від 23.05.2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні *кафедри інтегрованого
захисту і карантину рослин*

Протокол № 12 від " 22.05 " 2024 р.

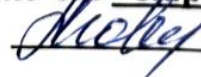
Завідувач кафедри

(Микола ДОЛЯ)

"РОЗГЛЯНУТО "

Гарант ОІ " **Карантин рослин "**

(О.О.Сикало)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

МІЖНАРОДНІ ФІТОСАНІТАРНІ СТАНДАРТИ

Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	202 Захист і карантин рослин
Освітня програма	Карантин рослин
Факультет	захисту рослин, біотехнологій та екології
Розробники:	Сикало О.О., кандидат с.-г. наук, доцент Пасічник Л.П., кандидат с.-г. наук, доцент

**Опис навчальної дисципліни
«Міжнародні фітосанітарні стандарти»**

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	20 «Аграрні науки та продовольство»	
Освітня програма	«Карантин рослин»	
Спеціальність	202 Захист і карантин рослин	
Освітньо-кваліфікаційний рівень	<u>ОС «Магістр»</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	<u>90</u>	
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>	
Кількість змістових модулів	<u>2</u>	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	1	2
Лекційні заняття	15 год.	
Практичні, семінарські заняття	15 год.	12 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	78 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	<u>2 год.</u> <u>4 год.</u>	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Розвиток торговельних відносин України з багатьма країнами світу створює потенціальну небезпеку ввезення карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб рослин та бур'янів. Це викликає багато питань щодо шкідливих організмів, що потрапляють з імпортованими вантажами, для яких не встановлений статус, як карантинного, не визначене їх значення для рослинних ресурсів України.

Все це потребує оцінки небезпеки адвентивних видів шкідливих організмів для певної території країни, їх економічного та соціального значення.

У курсі «Міжнародні фітосанітарні стандарти» – студент знайомиться з фітосанітарними принципами карантину і захисту рослин, міжнародними службами з фітосанітарної безпеки (СОТ, ЄОКЗР тощо), нормативними документами, що використовуються у міжнародній торгівлі. Також вивчається кодекс поведінки щодо експорту, перевантаження, імпорту та вивільнення агентів біологічної боротьби та інших корисних організмів, вказівки щодо фітосанітарних сертифікатів. Метою навчальної дисципліни «Міжнародні фітосанітарні стандарти» є поглиблення знань про застосування фітосанітарних заходів у міжнародній торгівлі, оволодіння міжнародними стандартами ЄОКЗР.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові предметні) компетентності (СК)

СК05. Здатність встановлювати та оцінювати сезонну і багаторічну динаміку чисельності регульованих шкідливих організмів та високоефективно застосовувати методи їх ліквідації.

СК06. Здатність розробляти комплексні заходи із захисту і карантину рослин для підприємств, установ, організацій усіх форм власності згідно з законодавством ЄС з питань карантину і захисту рослин.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Здійснювати патентний пошук, захищати інтелектуальну власність, уникати порушень інтелектуальної власності інших осіб.

ПРН02. Відшукувати потрібну інформацію у науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати і оцінювати наявну інформацію.

ПРН03. Здійснювати техніко-економічні розрахунки проектно-конструкторських рішень, аналізувати та оцінювати їх ефективність, екологічні та соціальні наслідки на коротко- та довгострокову перспективу.

Програма та структура навчальної дисципліни

**«Міжнародні фітосанітарні стандарти»
для денної та заочної форми здобуття вищої освіти**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Стандартизація імпортно-експортних процедур рослинного матеріалу												
Тема 1. МСФЗ 1. Процедура розробки стандартів	6	2				4	6					6
Тема 2. МСФЗ 5. Фітосанітарна термінологія	6		2			4	6		2			4
Тема 3. Напрями діяльності ЄОКЗР. Регіональні організації.	6	2				4	6					6
Тема 4. Міжнародні стандарти, які стосуються системи сертифікації на імпорт, транзит	6		2			4	6		2			4
Тема 5. Міжнародні стандарти, які стосуються системи сертифікації на експорт	7	2				5	7					7
Тема 6 Регламентації оформлення вантажів	7		2			5	7		2			5
Тема 7	7	1	1			5	7					7
Разом за змістовим модулем 1	45	7	7			31	45		6			39
Змістовий модуль 2. Стандартизація внутрішніх фітосанітарних процедур												
Тема 8. Міжнародні стандарти, які стосуються загальних процедур: нагляду, огляду	6	2	1			3	6					6
Тема 9. Міжнародні стандарти, які стосуються загальних процедур: встановлення вільних зон, вільних місць ділянок виробництва рослинної продукції	6		2			4	6		2			4

Тема 10. Міжнародні стандарти, які стосуються загальних процедур: нагляду, огляду, встановлення вільних зон, вільних місць ділянок виробництва рослинної продукції	6	2	1			3	6					6
Тема 11. Міжнародні стандарти, які стосуються статусу шкідливого організму та формування переліків регульованих шкідливих організмів	6		2			4	6		2			4
Тема 12. Державні стандарти України в галузі фітосанітарії	7	2				5	7					7
Тема 13. Законодавчі документи України	7		2			5	7		2			5
Тема 14. Діагностичні протоколи	7	2				5	7					7
Разом за змістовим модулем 2	45	8	8			29	45		6			39
Усього годин	90	15	15			60	90		12			78

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Робота з переліком шкідливих організмів. Визначення обов'язків експортуючої та імпортуєчої сторін з наведених прикладів Підготовка переліків регульованих шкідливих організмів.	1
2	Змодельовати процедуру експорту, перевантаження, імпорту та вивільнення агентів біологічної боротьби та інших корисних організмів	1
3	Робота з картами поширення КШО.	1
4	Процедура цільового та випадкового відбору зразків.	1
5	Зразки заповнення фітосанітарних та реекспортних сертифікатів. Умови видачі фітосанітарного сертифіката для вантажу, що імпортується. Транзит.	1
6	Визначення статусу шкідливого організму в зоні.	1
7	Документація щодо перевірки ліквідації шкідливого організму. Декларація про ліквідацію.	1
8	Перевірка тотожності товарів, цілісності вантажів і фітосанітарної безпеки. Оформлення документації для транзитних вантажів.	1

9	Оцінка ефективності використання інтегрованих заходів у системному підході щодо управління фіто санітарного ризику. Процес внесення подання про обробку та його прийняття.	1
10	Заходи щодо дерев'яних пакувальних матеріалів: Оформлення дозволу на використання опромінюючого обладнання.	1
11	Визначення організму як РНКШО за критеріями: «Насінневий та садивний матеріал». «Передбачене використання». «Цих рослин». «Економічно неприйнятний вплив». «Регульований».	1
12	Повідомлення про зміну статусу, відсутність шкідливих організмів або виправлення попередніх повідомлень.	1
13	Ознайомлення з прикладами документів, що супроводжують вантажі.	1
14	Процедура визнання еквівалентності фітосанітарних заходів. Документація та ведення звітних матеріалів.	1
15	Призупинення та відновлення статусу зони низької чисельності шкідливого організму. Оформлення відповідної документації.	1

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Процедура розробки стандартів.	4
2	Фітосанітарна термінологія	4
3	Інформація про фітосанітарні вимоги країн-імпортерів.	4
4	Умови видачі реекспортного фітосанітарного сертифіката.	4
5	Документація підприємства, що здійснює обробку: Документування операцій. Реєстрація даних і можливість оперативного контролю.	5
6	Оцінка внесених подань про обробку. Публікації фітосанітарної обробки. Перегляд та переоцінка підходів до обробки.	5
7	Опис статусу шкідливого організму в зоні. Повідомлення про безпосередню або потенційну небезпеку. Інші повідомлення про шкідливі організми.	5
8	Фітосанітарні заходи для підтримання зони вільною. Контроль за підтриманням ВЗ. Процес ліквідації. Вимоги до буферних зон.	3
9	Провести оцінку фітосанітарного ризику для шкідливого організму на вибір.	4
10	Визначення зони низької чисельності шкідливого організму. Операційні плани. Вимоги для визнання вільних зон та зон низької чисельності шкідливого організму.	3
11	Перевірка документів, які супроводжують вантаж. Перевірка оригінальності і цілісності вантажу.	4
12	Транзитний вантаж, що не вимагає вжиття подальших фітосанітарних заходів.	5
13	Підтримання вільної від плодкових мушок зони. Нагляд за підтриманням вільної від плодкових мушок зони.	5
14	Загальні вимоги до діагностичних протоколів.	5

5. Засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати;
- захист практичних робіт;
- інші види.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.
- інші види.

7. Методи оцінювання.

(вибрати необхідне чи доповнити)

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- захист практичних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни **R_{дис}** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до

рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).

10. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Міжнародні фітосанітарні стандарти». Режим доступу [<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3675>].
2. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з курсом «Міжнародні фітосанітарні стандарти», 2023.
3. Сикало О.О., Чернега Т.О., Дащенко А.В. Нормативні документи, що використовуються при викладанні дисциплін спеціальності «Захист і карантин рослин», навчальний посібник. 2016. 346с.

11. Орієнтовні тестові завдання

Питання 1. Назвіть основні елементи процесу фітосанітарної сертифікації.

Питання 2. Перерахуйте регіональні світові організації захисту і карантину рослин

Питання 3. Процес застосування фітосанітарних заходів з метою знищення популяції шкідливого організму в певній зоні називається _____.

Питання 4. Застосування фітосанітарних заходів в межах і навколо зараженої шкідливими організмами зони для запобігання їхньому розповсюдженню називається _____.

Питання 5. Якщо вантаж знаходиться в транзиті через країну, не піддаючись зараженню чи засміченню шкідливими організмами, чи має НОКЗР вимагати фітосанітарний сертифікат, чи реекспортний фітосанітарний сертифікат.

Питання 6. Перерахувати заходи, які застосовують в разі невідповідності або щодо екстрених дій

Питання 7. Зазначте повноваження НОКЗР

1. мати доступ до приміщень, до засобів транспортування та інших місць, де можуть знаходитись імпортовані вантажі, регульовані шкідливі організми або інші об'єкти регулювання;

2. проводити огляд чи аналіз імпортованих вантажів та інших об'єктів регулювання;

3. брати і забирати зразки від імпортованих вантажів та інших об'єктів регулювання, або з місць, де можуть бути присутніми регульовані шкідливі організми (в тому числі для аналізів, що можуть призвести до знищення зразка);

4. затримувати вантажі, які імпортуються, та інші об'єкти регулювання;

5. обробляти або вимагати обробку вантажу, який імпортується, чи інших об'єктів регулювання, зокрема, засобів транспортування, а також місць або товарів, у яких можуть бути присутні регульовані шкідливі організми;
забороняти ввезення вантажів, пропонувати їх повернення або знищення;
6. запроваджувати екстрені дії;

Питання 8. Дайте визначення терміну: вогнище

Питання 9. Чи вірним є твердження, що Належний рівень санітарного або фітосанітарного захисту -рівень захисту, який вважає належним Член СОТ, котрий встановлює санітарний або фітосанітарний захід для захисту життя чи здоров'я людини, тварин чи рослин на своїй території. Дайте відповідь так чи ні.

Питання 10. Дайте визначення поняття «ініціювання»

- 1 Ідентифікація організмів та шляхів для проведення аналізу небезпечності шкідника
- 2 Визначення виду до певної групи організмів
- 3 Ідентифікація організмів та шляхів, які можуть розглядатися з метою проведення оцінки ризиків на визначеній території здійснення аналізу небезпечності шкідника
- 4 Встановлення статусу «карантинності» виду
- 5 Проведення оцінки ризику виду на визначеній території з метою здійснення аналізу його шкідливості

Питання 11. Охарактеризуйте МСФЗ № 12. Вказівки щодо фітосанітарних сертифікатів.

Питання № 12. Охарактеризуйте МСФЗ № 15. Вказівки щодо регулювання дерев'яного пакувального матеріалу у міжнародній торгівлі.

12.Рекомендовані джерела інформації

Глосарій фітосанітарних термінів, Додаток № 1: Керівництво за інтерпретацією і застосуванням концепції офіційної боротьби з регульованими шкідливими організмами, 2001 .ФАО, Рим .

2.МСФЗ № 1. Фітосанітарні принципи карантину та захисту рослин і застосування фітосанітарних заходів у міжнародній торгівлі, 2006. ФАО, Рим.

3. МСФЗ № 2: Структура аналізу фітосанітарного ризику, 2007. ФАО, Рим.

4. МСФЗ № 3: Вказівки щодо експорту, перевантаження, імпорту та вивільнення агентів біологічної боротьби та інших корисних організмів, 2005. ФАО, Рим.

5. МСФЗ № 4: Вимоги щодо встановлення вільних зон, 1996. ФАО, Рим

6. МСФЗ № 5: Глосарій фітосанітарних термінів, 2007.ФАО, Рим .
7. МСФЗ № 6: Вказівки щодо нагляду, 1997 .ФАО, Рим .
8. МСФЗ № 7: Система сертифікації на експорт,1997 .ФАО, Рим .
9. МСФЗ № 8: Визначення статусу шкідливого організму в зоні, 1998 .ФАО, Рим .
10. МСФЗ № 9: Вказівки щодо програм ліквідації шкідливих організмів, 1998. ФАО, Рим.
11. МСФЗ № 10: Вимоги до встановлення вільних місць ділянок виробництва, 1999. ФАО, Рим.
12. МСФЗ № 11: Аналіз фітосанітарного ризику для карантинних шкідливих організмів, в тому числі аналіз ризику для навколишнього середовища та ризику, що завдається живими модифікованими організмами, 2004 .ФАО, Рим. Стандарт 34 559
13. МСФЗ № 12: Вказівки щодо фітосанітарних сертифікатів,2001 .ФАО, Рим .
14. МСФЗ № 13: Керівництво щодо нотифікації про невідповідність та екстрені дії, 2001. ФАО, Рим.
15. МСФЗ № 14: Використання інтегрованих заходів у системному підході щодо управління фітосанітарним ризиком, 2002. ФАО, Рим.
16. МСФЗ № 15: Вказівки щодо регулювання дерев'яного пакувального матеріалу в між-народній торгівлі,2002 .ФАО, Рим .
17. МСФЗ № 16: Регульовані некарантинні шкідливі організми: концепція та застосування, 2002. ФАО, Рим.
18. МСФЗ № 17: Повідомлення про шкідливі організми, 2002. ФАО, Рим.
19. МСФЗ № 18: Вказівки щодо використання опромінення в якості фітосанітарного заходу, 2003. ФАО, Рим .
20. МСФЗ № 19: Вказівки щодо переліків регульованих шкідливих організмів, 2003.ФАО, Рим.
21. МСФЗ № 20: Вказівки щодо фітосанітарної регламентації імпорту, 2004. ФАО, Рим.
22. МСФЗ № 21: Аналіз фітосанітарного ризику для регульованих некарантинних шкідливих організмів, 2004.ФАО, Рим.

23. МСФЗ № 22: Вимоги до встановлення зон низької чисельності шкідливих організмів, 2005. ФАО, Рим.
24. МСФЗ № 23: Вказівки щодо огляду, 2005. ФАО, Рим.
25. МСФЗ № 24: Вказівки з встановлення та визнання еквівалентності фітосанітарних заходів, 2005. ФАО, Рим.
26. МСФЗ № 25: Транзитні вантажі, 2006. ФАО, Рим.
27. МСФЗ № 26: Встановлення вільних від плодових мух (*Tephritidae*) зон, 2006. ФАО, Рим.
28. МСФЗ № 27: Діагностичні протоколи для регульованих шкідливих організмів, 2006. ФАО, Рим.
29. МСФЗ № 28: Фітосанітарна обробка від регульованих шкідливих організмів, 2007. ФАО, Рим.
30. МСФЗ № 29: Визнання вільних зон та зон низької чисельності шкідливого організму, 2007. ФАО, Рим.
30. МСФЗ № 30: Встановлення зон з низькою чисельністю плодових мух (*Tephritidae*), 2008. ФАО, Рим.
31. МСФЗ № 31: Методики відбору зразків від вантажів, 2008. ФАО, Рим.
32. МСФЗ № 32: Класифікація товарів відповідно до фітосанітарного ризику, який вони представляють, 2009. ФАО, Рим.
33. МСФЗ № 33: Вільний від шкідливих організмів матеріал для мікроклонального розмноження і мінібульби картоплі (*Solanum spp.*), призначені для міжнародної торгівлі, 2010. ФАО, Рим.
34. МСФЗ № 34: Створення і експлуатація станцій карантину рослин після ввезення, 2010. ФАО, Рим.

Оглядові ресурси:

1. Європейська організація з карантину і захисту рослин (ЄОКЗР)
– Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards
2. Режим доступу: – Режим доступу: <https://www.eppo.int/index>
3. ФАО – Режим доступу: <https://www.ippc.int/ru/publications/76/>;
4. Сайт Держпродспоживслужби України – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/>
5. Фітосанітарія, контроль у сфері насінництва та розсадництва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-ta-rozsadnictva>
6. Міністерство аграрної політики та продовольства
– Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/ua>
7. Міністерство захисту довкілля та навколишнього середовища
– Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/>
8. Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні [Електронний ресурс]
– Режим доступу: <https://data.gov.ua/dataset/389ddb5a-ac73-44bb-9252-f899e4a97588>
9. ПЕРЕЛІК регульованих шкідливих організмів [Електронний ресурс]
– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-19#Text>
10. ПОРЯДОК офіційного встановлення та/або підтримання статусу місця виробництва або виробничої ділянки, вільних від регульованих шкідливих організмів, позбавлення такого статусу, його поновлення та інші умови офіційного встановлення місця виробництва або виробничої ділянки [Електронний ресурс]
– Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE36152.html
11. Діагностичні протоколи
– Режим доступу: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards/pm7_diagnosics
12. Стандарти з аналізу фітосанітарного ризику
– Режим доступу: https://www.eppo.int/ACTIVITIES/plant_quarantine/pract_activities